

Секція проблем освіти

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

*Гуржій А. М.¹, Радкевич В. О.², Пригодій М. А.³
Інститут професійної освіти НАПН України
03045, м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-А
E-mail: info@ivet.edu.ua; ³prygodii@ukr.net*

Актуальність проблеми. У першій половині ХХІ ст. цифровізація є ключовою тенденцією економічного та соціального розвитку суспільства. Передумовою такого положення стало запровадження та використання нових технологій – Інтернет, телекомунікації, великі бази даних, штучний інтелект, блокчейн, криптовалюта, мобільність та доступність відповідних технологічних пристроїв тощо. Відповідно відбувається цифровізація всіх сфер життя людини, у т.ч. і системи професійної освіти [9, с. 139–140].

Про актуальність проблеми свідчить ряд нормативних документів. Зокрема, у розділі «Освіта і наука» прийнятої у 2021 р. «Стратегії людського розвитку» зазначена необхідність прискорення цифровізації освітнього середовища з широким використанням ІКТ, а також підвищення цифрових компетентностей педагогічними працівниками.

Згідно з Переліком пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок затвердженого КМУ в розділі «Інформаційні та комунікаційні технології» вказується на необхідність формування електронних освітніх ресурсів.

Отже, цифровізація навчання в сучасних закладах професійної освіти пов'язана із удосконаленням елементів дистанційного навчання, широкого використання ресурсів глобальної мережі. Водночас, цифровізація навчання здійснюється несистемно та несистематично, що негативно впливає на забезпечення інтерактивності, індивідуалізації навчання, швидкісного зворотного зв'язку здобувача професійної освіти з та контролю результатів навчання.

Аналіз попередніх досліджень. Перехід від традиційної системи організації навчання до його цифровізації відбувається за рахунок використання мережевих навчально-методичних комплексів, що є електронним освітнім ресурсом, з наповненням їх теоретичним, навчально-методичним, лабораторно-практичним матеріалом до кожного змістового модуля навчальної дисципліни з елементами тестового контролю [8, с. 109].

Наступним етапом цифровізації навчання є запровадження електронного навчання, а від нього до смарт-освіти, яка становить собою освітню систему нового типу, котра передбачає адаптивну реалізацію навчання, в якому використовуються інформаційні смарт-технології [2, с. 71].

Узагальнюючи сучасні інноваційні процеси в професійній освіті, ряд авторів виокремлюють перспективні напрямки цифровізації навчання, зокрема: впровадження змішаного цифрового навчання та систем управління цифровим навчанням; створенню інформаційної інфраструктури, відповідних цифрових платформ з підтримкою інтерактивного та мультимедійного контенту тощо [3, с. 1–2].

У контексті цифровізації навчання відбувається застосування нових технологічних інструментів і практично необмежених інформаційних ресурсів супроводжується створенням онлайн-платформ із навчальними і методичними матеріалами для викладачів та здобувачів професійної освіти; розробка SMART-комплексів навчальних дисциплін; запровадження програмного забезпечення для управління проектною діяльністю і комунікацією суб'єктів навчального процесу; створення цифрових профілів здобувачів професійної освіти для контролю сформованих компетентностей [5, с. 4–6].

Встановлено, що створення у закладі професійної освіти хмароорієнтованого навчального середовища є необхідною умовою цифровізації навчання. Оскільки розвиток хмарних сервісів суттєво спрощує доступ до електронних освітніх ресурсів і встановленню комунікації нового типу між учасниками навчального процесу [1, с. 20–21].

Перспективним напрямом цифровізації навчання є використання штучного інтелекту в професійній освіті [7, с. 5].

Процес цифрової навчання обумовлює необхідність цифровізації усіх його складових на основі формування цифрових компетентностей учасників навчального процесу, удосконалення матеріального забезпечення та нормативних актів [6, с. 63].

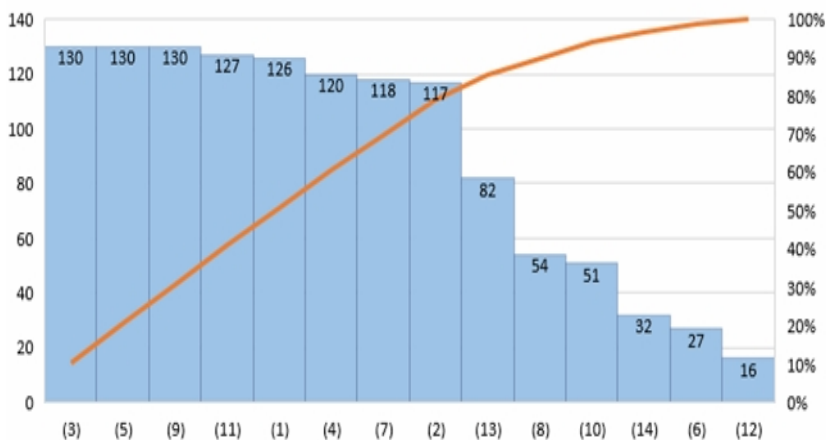
Отже, сучасною наукою здійсненні напрацювання з організації навчального процесу на основі використання цифрових технологій. Разом з тим, питання щодо визначення методологічних підходів циф-

рового навчання в сучасних закладах професійної освіти залишається відкритим.

Мета статті – здійснити аналіз особливостей цифровізації навчання та обґрунтувати його методологічні підходи в системі професійної освіти.

Теоретичні основи роботи. З понад шестидесяти різноманітних підходів, що використовуються в освіті [4, с. 249–250] у наслідок теоретичного аналізу наукових досліджень присвячених цифровізації навчання було відібрано чотирнадцять: акмеологічний (1), аксіологічний (2), диференційований (3), діяльнісний (4), інтеграційний (5), інформаційний (6), кластерний (7), компетентнісний (8), контекстний (9), особистісно-орієнтований (10), рефлексивний (11), системний (12), синергетичний (13) та технологічний (14).

Для уточнення методологічних підходів цифровізації навчання в сучасних закладах професійної освіти було використано метод експертної оцінки. Згідно поставленого завдання, експерти повинні були відібраним показникам присвоїти ранги від 1 до 14. На основі узгоджених міркувань експертів побудована діаграма Парето (рис. 1), що відображає розподіл даних у порядку зменшення їх частоти (суми рейтингових значень).

Рис. 1. Розподіл експертних оцінок методологічних підходів цифровізації навчання в закладах професійної освіти (діаграма Парето)

Лінія сукупних значень додаткової осі відображає відсоток від підсумкової суми. Встановлено, що підходи під номерами (12), (6),

(14), (10), (8) та (13) відповідають більше 90 % від підсумкової суми рейтингів. Визначимо дані підходи як основні.

Отже, цифровізація навчання в сучасних закладах професійної освіти має здійснюватися на засадах наступних методологічних підходів: системного; інформаційного; технологічного; особистісно-орієнтованого; компетентнісного та синергетичного.

Необхідно врахувати основні засади функціонування сучасного закладу професійної освіти для переведення його на повне запровадження цифрових технологій. Для цього слід використовувати нові положення, принципи та ідеї, керуючись якими можна будувати теорію і вдосконалювати практику навчання.

Висновки. Цифровізація навчання повинна здійснюватися під керівництвом державних органів за єдиними правилами та програмами для закладів професійної освіти. Тобто ідеї, дії, ініціативи та програми з цифровізації навчання повинні бути повністю інтегровані в національні та регіональні стратегії і розвитку освіти.

Слід уникати епізодичних заходів з використання цифрових технологій під час навчання. Такий підхід призводить до одностороннього удосконалення існуючого навчального процесу, тобто покращується окремих елемент системи, а сама система не оновлюється. Лише за умови комплексності вирішення проблеми відбувається формування нової суті інформаційно-освітнього середовища закладу професійної освіти.

Цифровізацію навчання в сучасних закладах професійної освіти необхідно здійснювати системно з урахуванням методологічних підходів: системного; інформаційного; технологічного; особистісно-орієнтованого, компетентнісного та синергетичного. Це дозволить організувати в закладах професійної освіти якісний інноваційний навчальний процес із забезпеченням індивідуалізації, інтерактивності, інклюзивності, гнучкого контролю та обліку результатів навчання.

Перспективи подальших досліджень. Важливо дослідити та визначити принципи застосування цифрових технологій в сучасних закладах професійної освіти.

Література

1. Биков В. Ю., Гуржій А. М., Шишкіна М. П. Концептуальні засади формування і розвитку хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища закладу вищої педагогічної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці*

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. Вип. 50. Київ–Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 20–25.

2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Смарт-освіта – нова парадигма сучасної системи освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2016. № 4. С. 71–78.

3. Лазаренко Н. І., Гуревич Р. С., Кізім С. С. Трансформаційні процеси в освіті: методологія, теорія, досвід, проблеми (XV міжнар. наук-практ. конф. у Вінниці). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Т. 3 № 1. С. 1–13. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-3-2> (дата звернення: 12.03.2022).

4. Пригодій М. А. Визначення сучасних підходів до підготовки майбутніх учителів технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка*. 2011. № 93. С. 250–252.

5. Пригодій М. А. Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та машинобудівної галузей. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Т. 3, № 1. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-8> (дата звернення: 12.03.2022).

6. Радкевич В. О. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2020 р. Глухів : Глухів. НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 61–66.

7. Holmes W., Bialik M., Fadel Ch. Artificial Intelligence in education promises and implications for teaching and learning. The Center for Curriculum Redesign, Boston, MA, 2019. 39 p. URL: <https://curriculumredesign.org/wp-content/uploads/AIED-Book-Excerpt-CCR.pdf> (Last accessed: 12.03.2022).

8. Kryvorot T., Pryhodiі M. Using network-based educational and methodological complexes in professional training of future lecturers. *Professional Pedagogics*. 2020. V. 1. № 20. P. 109–118. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2020.20.109-117> (Last accessed: 12.10.2017).

9. Pryhodiі M. Analysis of the state of pedagogical workers training to use smart technologies in the educational process. *Professional Pedagogics*. 2019. № 18. P. 137–142. URL: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.137-142> (Last accessed: 12.03.2022).